

דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים

2018

מרצה: רו"ח שלומי שוב

IFRS 10

Consolidated Financial Statements

חלק ב' – סוגיות מיוחדות

רווחים והפסדים נדחים בחברה הבת

קרן הערכה מחדש בחברה הבת

טיפול בסעיפים הוניים בחברה הבת שאינם שייכים
לבעלי המניות הרגילות (מניות בכורה, כתבי אופציה)

שינויים בשיעורי ההחזקה בקשר עם חברה בת

הפשרת רט"מים במקרה של ירידה בשיעורי החזקה

גירעון בזכויות שאינן מקנות שליטה

עסקאות בין חברות בנות (אחיות)

רווחים והפסדים נדחים שנוצרים בחברה הבת

בהתאם לתקינה הבינלאומית יתכנו מקרים בהם בדוחות הכספיים של החברה הבת יזקפו רווחים (הפסדים) מסוימים ישירות להון (במסגרת רווח כולל אחר).

מקורם של מקרים אלו, בעיקר, במצבים בהם תקני חשבונאות מסוימים דורשים או מאפשרים, מסיבות שונות, לדחות את ההכרה ברווחים או הפסדים מסוימים ל"תחנת ביניים", אשר בסופו של דבר תיזקף לדוח רווח או הפסד.

לדוגמה, קרן הון משערוך השקעה במניות בהתאם ל – IFRS 9.

שלב א'

זקיפת חלקה של החברה האם ברווחים או הפסדים נדחים לסעיף הון מקביל בדוח המאוחד על המצב הכספי וזקיפת חלקו של הזשמ"ש לזכויות שאינן מקנות שליטה.

שלב ב'

נטרול רווחים או הפסדים שנובעים מהפשרת רווחים או הפסדים נדחים אשר מקורם מלפני מועד הרכישה (רלוונטי רק במקרים שרווח כולל אחר מסווג מחדש לרווח או הפסד – לדוגמה במקרה של השקעה באגרות חוב שסווג לקבוצת שווי הוגן דרך רווח כולל אחר).

יש להפריד בין חלקה של החברה האם ברווחים או הפסדים נדחים שנוצרים בחברה הבת לאחר מועד הרכישה ולזקוף אותם לסעיף הון מקביל בדוח על המצב הכספי המאוחד לבין חלק הזשמ"ש אשר ייזקף לזכויות שאינן מקנות שליטה.

במידה והחברה הבת תפשיר לדוח רווח או הפסד שלה רווחים או הפסדים נדחים שמקורם לפני מועד רכישתה, החברה האם נדרשת ל"נטרל רווחים או הפסדים אלו לצורך איחוד הדוחות הכספיים.

הסיבה לכך, כאמור הינה שהחברה האם שילמה באופן מלא ביום הרכישה על רווחים אלו ולפיכך מבחינתה הם כלל אינם קיימים. לאור התפיסה בה נמדדים זכויות שאינן מקנות שליטה במועד רכישת החברה הבת, האמור לעיל נכון גם לעניין חישוב סכום המיוחס לזשמ"ש.

המחשה לשלב ב'

לצורך המחשה נניח כי ההון של החברה הבת ליום הרכישה הינו 100,000 ש"ח והוא כולל יתרת רווח נדחה בסך 20,000 ש"ח. החברה האם רוכשת 80% מהון המניות של החברה הבת תמורת סך של 80,000 ש"ח (הערך בספרים של הנכסים וההתחייבויות של החברה הבת תואם את שווים ההוגן). אם למחרת הרכישה החברה הבת תפשיר לדוח רווח והפסד את הרווח הנדחה בסך 20,000 ש"ח לא יעלה על הדעת שהחברה האם במסגרת הדוחות הכספיים המאוחדים תכיר ברווח זה. שהרי, כתוצאה מההפשרה הנ"ל לא חל כל שינוי בשווייה של החברה הבת כך שההפשרה אינה מייצגת מצב כלכלי שונה מזה ששרר ביום הרכישה. אותו הגיון כאמור חל לגבי הזשמ"ש.

חברה א' רוכשת ביום 31 בדצמבר 2007, 70% מהון המניות של חברה ב' תמורת 70,000 ש"ח, התמורה שולמה במזומן.

להלן נתונים לגבי הדוח על המצב הכספי של החברות רגע לאחר הרכישה (בש"ח):

חברה א' (סולו)

השקעה בחברה ב'
(עלות) 70,000

הון מניות ופרמיה 5,000
עודפים 65,000

חברה ב'

השקעה באג"ח בשווי הוגן

דרך רווח כולל אחר 100,000

קרן הון 20,000
הון מניות ופרמיה 10,000
עודפים 70,000

המשך דוגמה א'

נדרש :

א. להציג את הדוח על המצב הכספי מאוחד ליום הרכישה.

ב. הצג את הדוחות המאוחדים לשנת 2008 בהינתן שהרווח של חברה א' וחברה ב' הסתכם ב- 0 ש"ח וחל גידול בסך של 50,000 בשווי ההוגן של ההשקעה באג"ח.

יש להתעלם מהשפעת המס.

דוגמה א' – הוספת נתונים

כעת נניח שביום 1.1.09 חברה ב' מממשת את כל ההשקעה באג"ח ולא חל שינוי בשווי ההשקעה (מדובר בפעולה היחידה שמבצעת חברה ב' בשנת 2009).
חברה ב' הכירה ברווח בסך של 70,000 ש"ח.

נדרש:

1. להציג רווח מאוחד לשנת 2009 בהינתן שהרווח של חברה א' הסתכם ב-0 ש"ח.
2. להציג את הזכויות שאינן מקנות שליטה ל-31.12.09.
3. להציג דוח על השינויים בהון מאוחד לשנת 2008 ולשנת 2009.

יש להתעלם מהשפעת המס.

חברה א' רוכשת ביום 31 בדצמבר 2008 80% מהון המניות של חברה ב'
תמורת 160,000 ש"ח. להלן הרכב ההון של חברה ב' ליום 31
בדצמבר 2008 (בש"ח):

10,000	קרן הון משערוך אג"ח
100,000	הון מניות ופרמיה
<u>90,000</u>	עודפים
200,000	

נניח כי השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות המזוהים, זהה לערכים
בספרים.

המשך דוגמה ב'

להלן נתונים על חברה ב' בשנת 2009:

א. הרווח של חברה ב' בשנת 2009 הסתכם בסך של 50,000 ש"ח (כולל הפשרה של רווח נדחה כתוצאה ממימוש השקעה באג"ח ראה להלן).

ב. להלן התנועה ביתרת קרן הון משערוך השקעה באג"ח בשנת 2009 (בש"ח):

10,000

יתרה ליום 31 בדצמבר 2008

6,000

שערוך אג"ח השנה

(5,000)

הפשרה כתוצאה ממימוש אג"ח(*)

11,000

(*) מתוך הסכום שהופשר סך של 4,000 ש"ח מקורו ביתרה שנצברה ליום 31 בדצמבר 2008.

ג. יש להתעלם מהשפעת המס.

לצורך הדוגמה, נניח כי לחברה א' אין פעילות אחרת מלבד השקעתה בחברה ב'. כמו כן, ההון שלה ביום 30 בדצמבר 2008 (ערב רכישת חברה ב') מורכב מהון מניות ופרמיה בסך של 10,000 ש"ח ועודפים בסך של 150,000 ש"ח.

נדרש:

להציג את הדוח המאוחד על השינויים בהון לשנת 2009.

טיפול בקרן הערכה מחדש של החברה הבת

בהתאם לתקינה הבינלאומית יתכנו מקרים בהם החברה הבת תזקוף בדוחותיה הכספיים ישירות להון קרן הערכה מחדש בגין רכוש קבוע וזאת במידה והחברה הבת מיישמת את מודל הערכה מחדש בהתאם ל – IAS 16.

כל עוד מדובר במדיניות חשבונאית עקבית עם החברה האם, סכומים אלו יזקפו בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה האם ישירות להון.

עם זאת, בשונה מרווחים (הפסדים) נדחים אחרים, קרן הערכה מחדש לא תיזקף בחזרה לדוח רווח והפסד בתקופות עתידיות.

הטיפול החשבונאי

לצורך הטיפול החשבונאי בדוחות הכספיים המאוחדים בקרן הערכה מחדש בחברה בת, יש לבצע הבחנה בין התנועות השונות בקרן שבספרי החברה הבת, כדלקמן:

א גידול בקרן הערכה מחדש כתוצאה מהערכה שבוצעה לאחר מועד הרכישה.

ב זקיפה של קרן הערכה מחדש ישירות לעודפים בחברה הבת.

ג קיטון בקרן הערכה מחדש כתוצאה מהערכה מחדש שבוצעה לאחר מועד הרכישה.

א. גידול בקרן הערכה מחדש כתוצאה מהערכה שבוצעה לאחר מועד הרכישה

כאשר מתרחש גידול בקרן הערכה מחדש של החברה הבת לאחר מועד הרכישה (כתוצאה מהערכה נוספת), יש לזקוף לקרן הערכה מחדש בדוחות הכספיים המאוחדים את חלקה של החברה האם בגידול הנ"ל ולזכויות שאינן מקנות שליטה את חלקן בגידול הנ"ל.

יש לנטרל מהגידול הנ"ל כל יתרה של הפרש שנוצר במועד הרכישה בין השווי ההוגן של הנכס הספציפי שהוערך מחדש לבין ערכו בספרי החברה הבת.

ב. זקיפה של קרן הערכה מחדש ישירות לעודפים בחברה הבת

כאשר החברה הבת זוקפת מדי תקופה חלק יחסי מקרן הערכה מחדש ישירות לעודפים, יש לבחון את מקורה של קרן הערכה מחדש.

במידה ומדובר בקרן הערכה מחדש שנוצרה לאחר מועד הרכישה כאמור ב-א' לעיל, הטיפול החשבונאי יהיה באופן דומה גם בדוחות הכספיים המאוחדים (לפי חלקה של החברה האם).

לכן, יש לבצע העברה בגובה חלקה של החברה האם, מהקרן הערכה מחדש שנמצאת בדוחות הכספיים המאוחדים ליתרת העודפים. עם זאת, לגבי חלק הזשמ"ש לא יחול שינוי שכן סך זכויות שאינן מקנות שליטה מייצג למעשה את חלק הזשמ"ש בשווי ההוגן של הרכוש הקבוע.

מנגד, במידה ומדובר בקרן הערכה מחדש שמקורה בחברה הבת מלפני מועד הרכישה הרי שהיא כלל אינה קיימת מבחינת הדוחות הכספיים המאוחדים ולפיכך גם אין לבצע רישום מקביל כלשהו.

ג. קיטון בקרן הערכה מחדש כתוצאה מהערכה שבוצעה לאחר מועד הרכישה

יש להבחין בין מקרה שבו מדובר בקיטון בקרן הערכה מחדש שהייתה קיימת למועד הרכישה כתוצאה מהערכה שבוצעה לאחר מועד הרכישה לבין מקרה שבו מדובר בקיטון בקרן הערכה מחדש שנוצרה לאחר מועד הרכישה.

במקרה האחרון, יש לזקוף לקרן הערכה מחדש בדוחות הכספיים מאוחדים את חלקה של החברה האם בקיטון הנ"ל ולזכויות שאינן מקנות שליטה את חלקו בקיטון הנ"ל.

מנגד, במקרים שבהם החברה הבת מקטינה קרן הערכה מחדש מסוימת שהייתה קיימת למועד הרכישה בגין ירידת ערך של פריט רכוש קבוע מסוים יש להכיר בדוחות הכספיים המאוחדים בהפסד מירידת ערך של אותו נכס.

חברה א' רוכשת ביום 31 בדצמבר 2008 80% מהון המניות של חברה ב'
 תמורת 160,000 ש"ח. להלן הרכב ההון של חברה ב' ליום 31
 בדצמבר 2008 (בש"ח):

100,000	הון מניות ופרמיה
20,000	קרן הערכה מחדש בגין ר"ק א
<u>80,000</u>	עודפים
200,000	

נתונים נוספים:

1. מודל ההערכה מחדש תואם את המדיניות החשבונאית של חברה א' לגבי מדידה עוקבת של רכוש קבוע.
2. שוויים ההוגן של הנכסים וההתחייבויות המזוהים, זהה לערכים בספרים.

להלן נתונים על חברה ב' בשנת 2009:

א. הרווח של חברה ב' בשנת 2009 ובשנת 2010 הסתכם בסך של 50,000 ש"ח ו-0 ש"ח, בהתאמה.

ב. להלן התנועה ביתרת קרן הערכה מחדש של הרכוש הקבוע בחברה ב' בשנת 2009 (בש"ח):

20,000	יתרה ליום 31 בדצמבר 2008
(5,000)	העברה ליתרת עודפים בגובה הפחת
10,000	גידול כתוצאה מהערכה מחדש שבוצעה בסוף השנה ר"ק II
<u>(2,000)</u>	קיטון כתוצאה מהערכה מחדש שבוצעה בסוף השנה ר"ק I
23,000	

ג. להלן התנועה ביתרת קרן הערכה מחדש של הרכוש הקבוע בחברה ב' בשנת 2010 (בש"ח):

23,000	יתרה ליום 31 בדצמבר 2009
<u>(7,000)</u>	העברה ליתרת עודפים בגובה הפחת (*)
16,000	

(*) מתוכם סכום של 2,800 ש"ח נובע מקרן הערכה מחדש בסך 10,000 ש"ח משנה קודמת.

ד. יש להתעלם מהשפעת המס.

לצורך הדוגמה, נניח כי לחברה א' אין פעילות אחרת מלבד השקעתה
חברה ב'. כמו כן, ההון שלה ביום 30 בדצמבר 2008 (ערב רכישת
חברה ב') מורכב מהון מניות ופרמיה בסך של 10,000 ש"ח ועודפים בסך של
150,000 ש"ח.

נדרש:

להציג את הדוח המאוחד על השינויים בהון לשנים 2009 ו 2010.

להבדיל ממקרה של נדל"ן להשקעה לפי שווי הוגן, אשר לא ייווצר בגינו ע"ע (כי השערוך מתבצע בכל שנה), במקרה של ר"ק לפי מודל הערכה מחדש ייתכן מצב בו ייווצר ע"ע במועד הרכישה (אם הרכישה היא בין תאריכי שערוך, כיוון שחברה לא מחויבת לבצע הערכה מחדש בכל תקופת דיווח). מנק' מבטה של הרוכשת היא קנתה את הר"ק בהתאם לשוויו הוגן. במצב כזה, על החברה הרוכשת לזכור את ע"ע כדי שבפעם הבאה שתבצע הערכה מחדש על נכס זה, היא לא תביא את הע"ע בחשבון בקרן.

סעיפים הוניים בחברה הבת שאינם שייכים לבעלי המניות הרגילות

כאשר קיימים סעיפים הוניים בחברה הבת שאינם שייכים לבעלי המניות הרגילות (מניות בכורה, כתבי אופציה) הרי שהם יכללו במסגרת הזכויות שאינן מקנות שליטה.

במועד הרכישה יש להביא בחשבון את השווי ההוגן של סעיפים אלו.

מניות בכורה בחברה הבת

יש לבצע הבחנה בין סוגי מניות הבכורה כדלקמן:

מניות בכורה צוברות

1

מניות בכורה משתתפות

2

מניות בכורה שאינן צוברות

3

1. מניות בכורה צוברות

התקן קובע כי כאשר בחברה הבת קיימות מניות בכורה צוברות שאינן מוחזקות על ידי חברת האם והן מסווגות כהון, יש לחשב את חלק הזשמ"ש ברווח תוך התחשבות בדיבידנד המגיע למניות הבכורה, בין אם הוכרז ובין אם לאו.

סעיף זכויות שאינן מקנות שליטה יכלול את סכום הדיבידנד הצביר לו זכאים בעלי מניות הבכורה.

חברה א' מחזיקה ב- 80% מהון המניות של חברה ב' מיום הקמתה. להלן נתונים על הרכב ההון של חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008 (בש"ח):

הון מניות ופרמיה	200,000
עודפים	<u>800,000</u>
	1,000,000

נתונים נוספים:

- א. ביום 1 בינואר 2009 הנפיקה חברה ב' 100,000 ש"ח ערך נקוב מניות בכורה תמורת ערך הנקוב. מניות הבכורה אינן ניתנות לפדיון וצוברות בשיעור של 5% לשנה.
- ב. הרווח הנקי (הפסד) של חברה ב' בשנת 2009 ובשנת 2010 הינו 55,000 ש"ח ו- (25,000) ש"ח בהתאמה.

זכויות שאינן מקנות שליטה הנכללות בדוח על המצב הכספי המאוחד ליום 31 בדצמבר 2008 הינן 200,000 ש"ח (= $1,000,000 * 20\%$).

נדרש:

חשב את התנועה בזשמ"ש לשנים 2009-2010.

שלומי שוב

דוגמה ב' – (קיימת יתרת דיבידנד צביר)

ביום 31 בדצמבר 2008 רכשה חברה א' 80% מהון המניות של חברה ב' תמורת 70,000 ש"ח, התמורה שולמה במזומן.

להלן הדוח על המצב הכספי של חברה ב' ליום הרכישה (בש"ח):

מזומן	100,000	מניות בכורה צוברות	50,000
		הון מניות	20,000
		עודפים	30,000

הנחות:

- נכון ליום הרכישה לחברה ב' אין נכסים והתחייבויות מזהים למעט המזומן.
- מניות הבכורה הצוברות (הוניות) לא ניתנות לפדיון והן צוברות בשיעור 10% לשנה. הפעם האחרונה שבה חולק דיבידנד למב"כ היה ביום 31 בדצמבר 2006.

נדרש:

חישוב המוניטין וזכויות שאינן מקנות שליטה שיכללו בדוח על המצב הכספי המאוחד ליום 31 בדצמבר 2008, כאשר המדיניות החשבונאית של החברה הינה אי שיתוף הזשמ"ש במוניטין.

המשך דוגמה ב'

- נניח כעת כי הרווח הנקי של חברה ב' בשנת 2009 הסתכם ב- 20,000 ש"ח.
- ביום 31 בדצמבר 2010 הכריזה חברה ב' על דיבידנד לבעלי המניות הרגילות בשיעור 10%.

נדרש:

1. לחשב את יתרת הזשמ"ש ליום 31 בדצמבר 2009 ואת התנועה בגינן.
2. לחשב את הרכב הזשמ"ש ליום 31 בדצמבר 2010 ואת התנועה בגינן, לצורך כך הנח כי הרווח לשנת 2010 הינו – 0.

מניות בכורה - הערה

נשאלת השאלה מה היה קורה אם במועד הרכישה חברת האם הייתה רוכשת חלק ממניות הבכורה?
במקרה כזה, במסגרת הזכויות שאינן מקנות שליטה, היינו מביאים בחשבון רק את אותו חלק שלא שייך לבעלי מניות חברת האם.

חברה א' רכשה ביום 31 בדצמבר 2008 100% מהון המניות הרגילות של חברה ב' ו- 20% ממניות הבכורה תמורת 704,000 ש"ח.

בחברה ב' קיימות 100,000 ע.נ. מניות בכורה צוברות ולא ניתנות לפדיון, זכאיות לדיבידנד בשיעור 10%, אשר הונפקו בשנת 2005.

להלן מבנה ההון של החברה ליום 31 בדצמבר 2008:

500,000	הון מניות ופרמיה
100,000	מב"כ צוברות 10% (*)
<u>200,000</u>	עודפים
800,000	הון

(*) הדיבידנד האחרון שהוכרז ושולם היה בתאריך 31 בדצמבר 2006.

2. מניות בכורה משתתפות

יתכנו מקרים שבהם למניות הבכורה קיימות בנוסף לזכויות אחרות גם זכות להשתתף בדיבידנדים שמקבלים בעלי המניות הרגילות.

זכות השתתפות זו יכולה להיות מוגבלת ויכולה להיות גם בלתי מוגבלת (השתתפות מלאה).

לצורך קביעת חלקו של הזשמ"ש ברווח וחישוב הזשמ"ש יש כמובן להביא בחשבון את כל הזכויות שמגיעות לבעלי מניות הבכורה לרבות זכות ההשתתפות.

חברה א' מחזיקה 100% מהון המניות של חברה ב' מיום הקמתה.
לחברה ב' 100,000 מניות.

ביום 1 בינואר 2009 הנפיקה חברה ב' 100,000 ע.נ. מניות בכורה
צוברות 5%, משתתפות באופן מלא ולא ניתנות לפדיון.

הרווח הנקי של חברה ב' לשנת 2009 הינו 200,000 ש"ח.

נדרש:

לחשב את חלק הזשמ"ש ברווח לשנת 2009.

3. מניות בכורה שאינן צוברות

כאשר מדובר במניות בכורה שאינן צוברות ואינן ניתנות לפדיון הרי שאין צורך לתת לזשמ"ש את חלקו בדיבידנד הצביר.

עם זאת חשוב להדגיש כי בתקופה בה יוכרז על דיבידנד לבעלי המניות הרגילות בחברה הבת, יהיה צורך לשלם גם דיבידנד לבעלי מניות הבכורה וכתוצאה מכך חלק הזשמ"ש ברווח באותו תקופה יגדל.

חברה א' מחזיקה ב- 100% מהון המניות של חברה ב' מיום הקמתה.
 בחברה ב' קיימות 100,000 ע.נ. מניות בכורה לא צוברות ולא ניתנות לפדיון,
 כאשר כולן מוחזקות ע"י חיצוניים, וזכאיות לדיבידנד בשיעור 15%.

להלן הדוח על השינויים בהון של חברה ב' לשנת 2009 (בש"ח):

יתרה	עודפים	מב"כ	הון מניות ופרמיה	
1,300,000	1,000,000	100,000	200,000	31.12.08
500,000	500,000	----	----	רווח שנת 2009
<u>(100,000)</u>	<u>(100,000)</u>	<u>----</u>	<u>----</u>	דיבידנד
1,700,000	1,400,000	100,000	200,000	31.12.09

נדרש:

לחשב את הזשמ"ש ליום 31.12.09 והתנועה בגין בשנת 2009.

- תקבולים בגין כתבי אופציה המהווים חלק מההון של החברה הבת, נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים כחלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה.
- במועד בו כתבי האופציה פוקעים, הרי שחל גידול בהון המאוחד המיוחס לבעלי מניות הרוב.
- כפועל יוצא, בהתאם לתפיסת הישות האחת, יש לבצע סיווג במסגרת ההון בין סעיף זכויות שאינן מקנות שליטה לבין קרן הונית המיוחסת לבעלי מניות הרוב בגובה חלק חברת האם בתקבולים בגין כתבי האופציה.

חברה א' רוכשת ביום 31 בדצמבר 2008 100% מהון המניות של חברה ב' תמורת 550,000 ש"ח. להלן הדוח על המצב הכספי ליום הרכישה של חברה ב' (בש"ח):

100,000	תקבולים בגין כתבי אופציה (*)	1,000,000	מזומן
100,000	הון מניות		
400,000	פרמיה		
400,000	עודפים		

(*) ישנם 100,000 כתבי אופציה. כל כתב אופציה ניתן למימוש למניה אחת תמורת תוספת מימוש של 1 ש"ח. השווי ההוגן של כל כתב אופציה הינו 4.5 ש"ח.

כתבי האופציה ניתנים למימוש החל מעוד שנה.

נדרש:

לחשב את המוניטין ברכישה.

המשך דוגמה א'

בנתוני הדוגמא הקודמת, נניח כעת כי ביום הרכישה
חברה א' רכשה גם 40% מכתבי האופציה תמורת
180,000 ₪.

נדרש:

חשב את המוניטין ליום הרכישה

חברה א' רוכשת ביום 31 בדצמבר 2008 80% מהון המניות של חברה ב' תמורת 360,000 ש"ח.

להלן הדוח על המצב הכספי ליום הרכישה של חברה ב' (בש"ח):

100,000	תקבולים בגין כתבי אופציה (*)	600,000	מזומן
200,000	הון מניות		
300,000	עודפים		

(*) ישנם 100,000 כתבי אופציה. כל כתב אופציה ניתן למימוש למניה אחת. שווי שוק של כל כתב אופציה הינו 1.5 ש"ח. לחברה ב' אין עודפי עלות מזהים.

נדרש:

1. לחשב את המוניטין שנוצר ביום הרכישה, בהנחה שהמדיניות החשבונאית של החברה הינה אי שיתוף הזשמ"ש במוניטין.
2. להציג את הדוח על המצב הכספי מאוחד ליום הרכישה, בהנחה שהדוח על המצב הכספי של חברה א' ערב יום הרכישה מורכב ממזומן של 360,000 ש"ח אל מול הון מניות של 20,000 ש"ח ועודפים של 340,000 ש"ח.
3. לחשב את יתרת זשמ"ש ליום 31.12.09 בהנחה שהרווח של חברה ב' בשנת 2009 הינו 50,000 ש"ח.

חברה א' מחזיקה ב-80% מהון המניות חברה ב' ממועד ההקמה. ההון של חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008 מורכב כדלקמן (בש"ח):

100	הון מניות ופרמיה
200	תקבולים בגין כתבי אופציה
<u>3,900</u>	עודפים
4,200	סה"כ

כל כתבי האופציה נרכשו ע"י חיצוניים.

זכויות שאינן מקנות שליטה שיכללו בדוח על המצב הכספי הינן בסכום של 1,000 ש"ח $= 200 + 20\% * (3,900 + 100)$.

ביום 1 בינואר 2009 פקעו כל כתבי האופציה שבמחזור.

נדרש:

1. פקודת יומן בראי המאוחד ליום הפקיעה, 1.1.09.

2. מהי יתרת הזשמ"ש רגע לאחר הפקיעה?

בנתוני הדוגמה הקודמת, נניח כעת כי ביום שבו חברה ב' הנפיקה את כתבי האופציה, חברה א' רכשה מתוכן 30% תמורת 60 ₪.

נדרש:

1. חשב את יתרת הזשמ"ש ליום 31.12.08.
2. חשב את יתרת הזשמ"ש ליום 31.12.09.
3. הצג את פקודות היומן בראיית המאוחד.

שינויים בשיעורי החזקה

השגת שליטה לראשונה

1

איבוד שליטה

2

ירידה בשיעור החזקה בחברה בת ללא איבוד שליטה

3

עליה בשיעור החזקה בחברה בת

4

עקרונות מנחים בגין שינויים בשיעורי ההחזקה

תפיסת הישות האחת

בהתאם לתפיסת הישות האחת הדוחות הכספיים נערכים עבור הקבוצה כגוף כלכלי אחד, ללא מתן דגש לזווית הראיה של בעלי מניות החברה האם. תפיסה זו שמה דגש על הנכסים וההתחייבויות של הקבוצה יותר מאשר על זהות בעלי השליטה. תפיסה זו רלבנטית עבור שינויים בשיעור ההחזקה ללא איבוד או השגת שליטה.

עקרון המימוש הרעיוני

העיקרון המנחה של התקן לגבי השגת או איבוד שליטה, הוא מימוש רעיוני של ההחזקות הקודמות באופן מלא ורכישה מחדש של ההחזקה הנוותרת.

הערה: תפיסת המימוש הרעיוני הינה רלוונטית רק לצורך איחוד הדוחות הכספיים. בדוחות סולו לא קיימת תפיסת המימוש הרעיוני.

1. עלייה לראשונה לשליטה

צירוף עסקים יכול להתבצע ביותר מעסקת רכישה אחת, למשל כאשר הוא מתבצע בשלבים על ידי מספר רכישות נפרדות של מניות (step acquisition).

צירוף עסקים שמושג בשלבים הוא צירוף עסקים שבו השליטה מושגת לאחר שכבר הרוכש החזיק זכות הונית בנרכש או זכויות בעלות אחרות.

לדוגמה, חברה א' רוכשת ביום 1 בינואר 2009 35% מהון המניות של חברה ב'. ביום 31 בדצמבר 2011 רוכשת חברה א' 40% נוספים מהון המניות של חברה ב' וכתוצאה מכך משיגה שליטה.

הטיפול החשבונאי

בצירוף עסקים שהושג בשלבים יש למדוד מחדש את הזכויות ההוניות שהוחזקו קודם לכן בנרכש בהתאם לשווי ההוגן שלהם במועד העלייה לשליטה ולהכיר ברווח או בהפסד שנוצר כתוצאה מכך בדוח רווח או הפסד.

הרציונאל החשבונאי שמנחה את התקן הוא להתייחס למקרים אלו כאל שתי עסקאות רעיוניות נפרדות ("תפיסת המימוש הרעיוני"):
האחת, מכירה של הזכויות ההוניות הקודמות לפי שווי ההוגן.
השנייה, רכישה של כל הזכויות ההוניות (כולל אלו שהוחזקו קודם לכן) במועד הרכישה בהתאם לשווי ההוגן.

דוגמה א' – רכישה קודמת מטופלת כנכס פיננסי הנמדד בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר

חברה א' מחזיקה ליום 31 בדצמבר 2009 10% מהון המניות של חברה ב'. ערכה של השקעה זו המטופלת כנכס פיננסי הנמדד בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר ליום 31 בדצמבר 2009 הינה 8 מיליון ש"ח ויתרת קרן ההון בגינה (בזכות) הינה 3 מיליון ש"ח.

חברה א' רוכשת ביום 1 בינואר 2010 90% ממניות חברה ב' תמורת 85 מיליון ש"ח. במועד הרכישה השווי ההוגן של הנכסים המזוהים נטו של חברה ב' הינו 70 מיליון ש"ח.

נדרש:

1. חישוב מוניטין.
2. פקודת היומן שתירשם בגין הכניסה לאיחוד בראי המאוחד.

דוגמה ב' – רכישה קודמת מטופלת על פי שיטת השווי המאזני

נכון ליום 31 בדצמבר 2009 מחזיקה חברה א' ב- 40% מהון המניות של חברה ב'. חברה א' מטפלת בהשקעתה בחברה ב' לפי שיטת השווי המאזני. חשבון השקעה של חברה א' בחברה ב' לפי שיטת השווי המאזני ליום 30 בספטמבר 2010 (ערב השגת השליטה):

מיליוני ש"ח

$40\% * 160 =$	64	חלק בשווי מאזני
$(4.25/5) * 20 =$	17	יתרת עודף עלות מותג
	<u>70</u>	מוניטין
	151	

ביום 1 באוקטובר 2010 רוכשת חברה א' 35% נוספים בחברה ב' בתמורה ל- 210 מיליוני ש"ח ומשיגה שליטה בחברה ב'.

המשך דוגמה ב'

להלן הדוח על המצב הכספי של חברה ב' למועד השגת השליטה:

מיליוני ש"ח

30	מזומן
180	נכסים בלתי שוטפים
(50)	הלוואות
<u>(160)</u>	הון
-	

נתונים נוספים:

- במסגרת ביצוע עבודת הקצאת עלות הרכישה (PPA) זוהו הנכסים הנוספים הבאים: מותג ותוכנה ששווים ההוגן הינו 50 מיליוני ש"ח ו-10 מיליוני ש"ח, בהתאמה.
- למעט האמור לעיל, השווי ההוגן של יתרת הנכסים המזוהים, נטו תאם את ערכם בספרים.
- השווי ההוגן של ההשקעה הקודמת (40%) למועד רכישת השליטה הינו 192 מיליוני ש"ח.
- יש להתעלם מהשפעת המס.

הנחות:

- המדיניות היא אי שיתוף של הזשמ"ש במוניטין.
- המדיניות היא שיתוף של הזשמ"ש במוניטין.

נדרש:

1. חישוב מוניטין.
2. פקודת היומן שתירשם בגין הכניסה לאיחוד בראי המאוחד.

2. איבוד שליטה בחברה בת - כללי

חברה אם עשויה לאבד שליטה על חברה בת כתוצאה משינוי מלא או חלקי בשיעורי החזקה או ללא שינוי בשיעור ההחזקה כלל.

איבוד שליטה ללא שינוי בשיעור ההחזקה יכול להתרחש לדוגמה כתוצאה מהסכם חוזי המעניק לבעלי מניות הזשמ"ש זכויות וטו או כתוצאה מכניסה להסכם שליטה משותפת. כמו כן, איבוד שליטה ללא שינוי בשיעור ההחזקה, יכול לנבוע מכך שחברת הבת עוברת לשליטה של בית משפט, מנהל או כונס נכסים או גוף פיקוח.

הטיפול החשבונאי של התקן באיבוד שליטה

התפיסה העומדת בבסיס הטיפול החשבונאי של התקן באיבוד שליטה היא **תפיסת המימוש הרעיוני**, לפיה מבחינה רעיונית מימשה החברה האם את כל אחזקותיה בחברה הבת - עסקה שתוצאתה רווח או הפסד ובמידת הצורך רכישה מחדש מבחינה רעיונית השקעה נוספת בחברה הבת לשעבר.

הטיפול החשבונאי באיבוד השליטה הנובע מהנפקה לצד ג' בחברה הבת, זהה לטיפול במכירה ישירה של מניות, שהרי מבחינה כלכלית הנפקה לצד ג' שקולה במהותה למימוש של מניות, להוציא את העובדה כי תמורת ההנפקה נכנסת לחברה הבת ולא מתקבלת ישירות בחברה האם.

כאשר חברה אם מאבדת שליטה על חברת הבת שלה היא נדרשת להכיר ברווח או בהפסד בהתאם להפרש בין שני הסכומים הבאים:

א גריעת הסעיפים בדוח על המצב הכספי המאוחד המתייחסים לחברה הבת.

ב הכרה בתמורה שהתקבלה (אם בכלל) ובזכויות שנותרו (אם בכלל).

א. גריעת הסעיפים בדוח על המצב הכספי המאוחד המתייחסים לחברה הבת

יש לגרוע את הנכסים (כולל מוניטין – אם קיים) ואת ההתחייבויות של החברה הבת לפי הערכים בספרים שלהם במועד איבוד השליטה. כמו כן, יש לגרוע את הערך בספרים במועד אובדן השליטה של זכויות שאינן מקנות שליטה, אם קיימות.

יש לציין כי בהקשר זה לאור התפיסה הרעיונית של מימוש מלוא ההחזקה בחברה הבת, החברה האם נדרשת לממש במועד איבוד השליטה את כל אותם סכומים שנדחו בהון והמיוחסים לחברה הבת, וזאת ללא קשר באם איבוד השליטה נעשה תוך מימוש חלקי או מלא של המניות בחברה הבת.

ב. הכרה בתמורה שהתקבלה (אם בכלל) ובזכויות שנותרו (אם בכלל)

יש להכיר בשווי ההוגן של התמורה שהתקבלה (אם בכלל). כמו כן, יש להכיר בהשקעה כלשהי שנותרה בחברה הבת לשעבר לפי שוויה ההוגן במועד אובדן השליטה.

דוגמה א' – מכירה ישירה של מניות וירידה להשפעה מהותית

חברה א' שולטת בחברה ב' שהונה מסתכם ב-10,000 אלפי ש"ח, באמצעות החזקה של 51% מהמניות מיום הקמתה. הדוח על המצב הכספי של חברה ב' מורכב ממזומן בלבד וההון שלה מורכב מ-10,000 מניות.

הנח כי לפני העסקה הנכס היחידי של חברה א' הוא ההשקעה במניות של חברה ב' וכן סעיף הון מניות ופרמיה הינו 1,000 אלפי ש"ח (היתרה מייצגת עודפים).

חברה א' מוכרת כעת 2% מהון המניות של חברה ב' תמורת 2,000 אלפי ש"ח ומאבדת שליטה (מייצג שווי חברה של 100,000 אלפי ש"ח בהנחת התפלגות ליניארית - התעלמות מפרמיית שליטה).

המשך דוגמה א'

להלן הדוח על המצב הכספי המאוחד לפני העסקה (באלפי ש"ח):

	4,900		זשמ"ש	10,000	מזומן
1,000		הון מניות ופרמיה			
4,100		עודפים			

נדרש:

רשום את פקודות היומן בראי המאוחד.

דוגמה א' – הוספת נתונים

בנתוני דוגמה א', נניח כעת שחברה ב' מפיקה 408 מניות לצד ג' תמורת 4,082 אלפי ש"ח.

בעקבות ההנפקה שיעור ההחזקה של חברה א' יורד ל- $49\% = 5,100 / (10,000 + 408)$ והיא מאבדת שליטה.

כמו כן, נניח כי השווי הוגן של ההחזקה בחברה ב' מתפלג לינארית. כפועל יוצא השווי ההוגן של ההשקעה הנותרת הינו 51,000 אלפי ש"ח

$$49\% * (100,000 + 4,082) =$$

דוגמה ב' - ירידה בשיעור החזקה ואיבוד שליטה כאשר קיימת קרן הון בחברה הבת

חברה א' מחזיקה ב-60% מהון המניות של חברה ב' מיום הקמתה.

להלן הרכב ההון של חברה ב' ליום 31.12.08:

100,000	קרן הון מהשקעה במכשיר חוב FVOCI
500,000	הון מניות ופרמיה
<u>400,000</u>	עודפים
1,000,000	

חברה א' מוכרת 20% מחברה ב' ביום 1 בינואר 2009. שווי הוגן חברה ב' ליום המכירה הינו 10,000,000 ש"ח.

נדרש:

רשום את פקודות היומן בראי המאוחד.

שינויים בשיעורי ההחזקה שאינם מובילים לאיבוד שליטה – עקרון מנחה

בהתאם לתפיסת הישות האחת, שינויים בזכויות הבעלות של חברה אם בחברה בת שתוצאתם אינה איבוד שליטה מטופלים כעסקאות הוניות. כפועל יוצא, יש להתאים את הערכים בספרים של הזכויות שמקנות שליטה והזכויות שאינן מקנות שליטה כדי לשקף את השינויים בזכויות היחסיות שלהן בחברה הבת.

כל הבדל בין הסכום שבו מתואמות הזכויות שאינן מקנות שליטה לבין השווי ההוגן של התמורה ששולמה או התקבלה יוכר ישירות בהון וייוחס לבעלים של החברה האם.

3. ירידה בשיעורי ההחזקה שאינם מלווים באיבוד שליטה

מדובר במקרים בהם החברה האם מוכרת במישרין או בעקיפין (כתוצאה מהנפקה לצד ג') חלק מהחזקתה בחברה הבת אך אינה מאבדת את השליטה.

כפועל יוצא, במידה וחלה ירידה בשיעור ההחזקה שאינה מלווה באיבוד שליטה, אין לממש חלק יחסי מעודפי העלות המיוחסים לנכסים וההתחייבויות של החברה הבת. יש לציין כי האמור ייושם גם לגבי יתרת המוניטין בדוחות הכספיים המאוחדים.

בנוסף, במידה וקיימות בחברת הבת קרנות הון מסוג רווח כולל אחר, הרי שחלקה של החברה האם באותן קרנות הון יקטן.

ירידה בשיעור ההחזקה ללא איבוד שליטה – כיצד מחשבים את הזשמ"ש אחרי?

זכויות שאינן מקנות שליטה לאחר הירידה בשיעור
ההחזקה יחושבו כדלקמן:

1. יש לחשב את הזשמ"ש בהתאם לחלק שלהם בנכסים המזוהים נטו **לאחר השינוי**.

2. בנוסף, יש להקצות לזשמ"ש חלק יחסי מהמוניטין (בנטרול פרמיית שליטה המקורית*) **ללא קשר** אם מדיניות החברה הינה שיתוף או אי שיתוף זכויות שאינן מקנות שליטה במוניטין.

כלומר, הגידול בזכויות שאינן מקנות שליטה, כאשר המדיניות היא מדיניות של אי שיתוף, יהיה זהה לגידול במדיניות של שיתוף.

*קיימת פרשנות הגורסת כי יש להקצות לזשמ"ש חלק יחסי גם מפרמיית השליטה.

דוגמה א' – ירידה בשיעור החזקה בדרך של מכירה ישירה של מניות (אינה מלווה באיבוד שליטה)

חברה א' מחזיקה ב-60% מהמניות של חברה ב' שהונה מסתכם ב-10,000 אלפי ש"ח (100,000 מניות רגילות) מיום הקמתה.

הנח כי הדוח על המצב הכספי של חברה ב' מורכב ממוזמן בלבד מול הון.

כמו כן, הנח כי לפני העסקה הנכס היחידי של חברה א' הוא ההשקעה במניות של חברה ב' וכן סעיף הון מניות ופרמיה הינו 1,000 אלפי ש"ח (היתרה מייצגת עודפים).

הדוח על המצב הכספי מאוחד לפני העסקה של חברה א' (באלפי ש"ח):

4,000	זשמ"ש	10,000	מזומן
1,000	הון מניות ופרמיה		
5,000	עודפים		

כעת, חברה א' מוכרת 5% מהון המניות של חברה ב' תמורת 5,000 אלפי ש"ח (שווי חברה ב' הינו 100,000 אלפי ש"ח - מתפלג ליניארית).

נדרש:

רשום את פקודות היומן בראי המאוחד.

דוגמה ב' – ירידה בשיעור החזקה בדרך של הנפקה לצד ג' (אינה מלווה באיבוד שליטה)

בנתוני דוגמה א' נניח כי במקום המכירה הישירה של חברה א' לצד ג', חברה ב' מנפיקה לצד ג' 9,091 מניות רגילות נוספות תמורת 9,091,000 ש"ח. (שווי כל מניה 1,000 ש"ח = $100,000,000 / 100,000$).

כתוצאה מההנפקה שיעור ההחזקה של חברה א' בחברה ב' יורד ל-
 $60,000 / 109,091 = 55\%$.

דוגמה ג' – ירידה בשיעור ההחזקה כאשר ההחזקה שלא מיום ההקמה (אינה מלווה באיבוד שליטה)

חברה א' מחזיקה בשיעור של 80% מהון המניות של חברה ב' (800 מתוך 1,000 מניות). הנח כי במועד הרכישה שולמה פרמיית שליטה בסך 8,000 ש"ח.

ביום 1 בינואר 2008 מוכרת חברה א' 10% מהון המניות של חברה ב' תמורת 10,000 ש"ח (המכירה משקפת שווי של 100 ש"ח למניה).
המדיניות של חברה א' הינה אי שיתוף הזשמ"ש במוניטין.

להלן נתונים לגבי יתרות הקשורות לחברה ב' המופיעות בדוח על המצב הכספי המאוחד של חברה א' ליום 31 בדצמבר 2007 (בש"ח):

25,000	מלאי
20,000	רכוש קבוע
5,000	מותג
28,000	מוניטין
(20,000)	הלוואה
<u>(6,000)</u>	זש"ש (*)
52,000	

(*) זכויות שאינן מקנות שליטה חושבו כדלקמן:

$$6,000 \text{ ₪} = 30,000 * 20\%$$

נכסים מזוהים נטו, ללא מוניטין

נדרש:

רשום את פקודות היומן בראי המאוחד.

בנתוני דוגמה ג', נניח כעת שהמדיניות החשבונאית היא לשתף את הזשמ"ש במוניטין וכן, חלקו של הזשמ"ש במוניטין במועד הרכישה הסתכם ב-5,000 ש"ח.

להלן נתונים לגבי יתרות הקשורות לחברה ב' המופיעות בדוח על המצב הכספי המאוחד של חברה א' ליום 31 בדצמבר 2007 (בש"ח):

	25,000	מלאי
	20,000	רכוש קבוע
	5,000	מותג
$28,000 + 5,000 =$	33,000	מוניטין
	(20,000)	הלוואה
$6,000 + 5,000 =$	<u>(11,000)</u>	זשמ"ש
	52,000	

דוגמה ה' - ירידה בשיעור ההחזקה בדרך של הנפקה, כאשר ההחזקה לא מיום ההקמה

בנתוני דוגמה ג', נניח כעת כי הירידה בשיעור ההחזקה מתבצעת באמצעות הנפקת מניות.

לכן, ביום 1 בינואר 2008 חברה ב' מפיקה 143 מניות לצד ג' בתמורה כוללת של 14,300.

ההנפקה משקפת שווי של 100 ש"ח למניה ($= 14,300 / 143$).

דוגמה ו' – ירידה בשיעור החזקה ללא איבוד שליטה (הקצאה מחדש של סכומים שהוכרו ברווח הכולל האחר)

חברה א' מחזיקה ב-60% מהון המניות של חברה ב' שהונה מסתכם ב-10,000 אלפי ש"ח (100,000 מניות רגילות) מיום הקמתה. סכום ההון כולל קרן הון בגין השקעה במניות בסכום של 6,000 אלפי ש"ח, אשר נרכשו בעבר בתמורה לסכום של 4,000 אלפי ש"ח.

הנח כי הדוח על המצב הכספי של חברה ב' מורכב רק מהשקעה במניות.

כמו כן, הנח כי לפני העסקה הנכס היחידי של חברה א' הוא השקעה במניות של חברה ב' וכן סעיף הון מניות ופרמיה הינו 1,000 אלפי ש"ח (היתרה מייצגת עודפים).

המשך דוגמה ו'

להלן הדוח על המצב הכספי מאוחד חברה א' ליום 31 בדצמבר 2008 (באלפי ש"ח):

4,000 (*)	זשמ"ש	10,000
1,000	הון מניות ופרמיה	
3,600	קרן הון בגין השקעה במניות	
1,400	עודפים	

(*) יתרת זכויות שאינן מקנות שליטה כוללת סכום של 2,400 אלפי ש"ח (= 40% * 6,000) בגין חלק הזשמ"ש בקרן הון בגין ההשקעה באג"ח.

ביום 1 בינואר 2009 חברה א' מוכרת 5% מהון המניות של חברה ב' תמורת 5,000 אלפי ש"ח (שווי חברה ב' 100,000 אלפי ש"ח - מתפלג ליניארית).

נדרש:

חשב את קרן הון עסקה עם הזשמ"ש והצג פקודת יומן בראי המאוחד.

4. עליה בשיעור החזקה בחברה בת (כאשר כבר קיימת שליטה)

מקרה כזה הינו מצב בו החברה האם רוכשת שיעור החזקה נוסף (כאשר כבר קיימת שליטה) ובכך מגדילה את החזקתה בחברה הבת.

בהתאם לתקן מקרה כזה מייצג עסקה עם הזשמ"ש שהוא בעל מניות לכל דבר ועניין ולפיכך מטופל במישור ההוני.

יש לשים לב שבמידה וקיימות בחברת הבת קרנות הון מסוג רווח כולל אחר, חלקה של החברה האם באותם קרנות הון יגדל כתוצאה מעלייה בשיעור ההחזקה.

עליה בשיעור ההחזקה בחברה בת קיימת – כיצד מחשבים את הזשמ"ש אחרי?

זכויות שאינן מקנות שליטה יחושבו לאחר העלייה בשיעור
ההחזקה כדלקמן:

1. יש לחשב את הזשמ"ש בהתאם לחלק שלהם בנכסים המזוהים נטו
לאחר השינוי.

2. בנוסף, יש להקטין את חלקו של הזשמ"ש במוניטין (בנטרול
פרמיית שליטה במידה ושולמה) רק במידה ומדיניות החברה הינה
שיתוף זכויות שאינן מקנות שליטה במוניטין.

דוגמה א' - עליה בשיעור ההחזקה בחברה בת קיימת (החזקה מיום ההקמה)

חברה א' מחזיקה בשיעור של 51% מהמניות של חברה ב' מיום הקמתה שמקנה לה שליטה.

ההון של חברה ב' מסתכם ב-10,000 אלפי ש"ח.

הנח כי הדוח על המצב הכספי של חברה ב' מורכב ממוזמן בלבד.

כמו כן, הנח כי הנכס היחיד של חברה א' מלבד מניות חברה ב' הוא ממוזמן של 2,000 אלפי ש"ח כמו כן, לחברה א' סעיף הון מניות ופרמיה בסך 1,000 אלפי ש"ח (היתרה מייצגת עודפים).

המשך דוגמה א'

להלן הדוח על המצב הכספי מאוחד לפני העסקה של חברה א'
(באלפי ש"ח):

4,900	זשמ"ש	12,000	מזומן
1,000	הון מניות ופרמיה		
6,100	עודפים		

נניח כעת כי חברה א' רוכשת 2% נוספים מהמניות של חברה ב' תמורת
2,000 אלפי ש"ח.

נדרש:

הצג את פקודות היומן.

דוגמה ב' – עליה בשיעור ההחזקה בחברה בת קיימת כאשר ההחזקה שלא מיום ההקמה

חברה א' מחזיקה בשיעור של 80% מהון המניות של חברה ב' (800 מתוך 1,000 מניות).

ביום 1 בינואר 2008 רוכשת חברה א' 10% מהון המניות של חברה ב' תמורת 10,000 ש"ח (הרכישה משקפת שווי של 100 ש"ח למניה).

המדיניות של חברה א' הינה אי שיתוף הזשמ"ש במוניטין.

המשך דוגמה ב'

להלן נתונים לגבי יתרות הקשורות לחברה ב' המופיעות בדוח על המצב הכספי המאוחד של חברה א' ליום 31 בדצמבר 2007 (בש"ח):

25,000	מלאי
20,000	רכוש קבוע
5,000	מותג
28,000	מוניטין
(20,000)	הלוואה
<u>(6,000)</u>	זשמ"ש (*)
52,000	

(*) זשמ"ש חושבו כדלקמן: 6,000 ש"ח = $20\% * 30,000$

נכסים מזוהים נטו, ללא מוניטין

נדרש:

רשום את פקודות היומן.

בנתוני דוגמה ב', נניח כעת שהמדיניות החשבונאית היא לשתף את הזשמ"ש במוניטין וכן, חלקו של הזשמ"ש במוניטין במועד הרכישה הסתכם ב-5,000 ש"ח. פרמיית השליטה הינה 8,000 ש"ח.

להלן נתונים לגבי יתרות הקשורות לחברה ב' המופיעות בדוח על המצב הכספי המאוחד של חברה א' ליום 31 בדצמבר 2007 (בש"ח):

	25,000	מלאי
	20,000	רכוש קבוע
	5,000	מותג
$28,000 + 5,000 =$	33,000	מוניטין
	(20,000)	הלוואה
$6,000 + 5,000 =$	<u>(11,000)</u>	זשמ"ש
	52,000	

נדרש:

רשום את פקודות היומן.

דוגמה ד' – ההשפעה על קרנות הון בעליה בשיעור האחזקה בחברת הבת

חברה א' מחזיקה בשיעור של 60% מהון המניות של חברה ב' מיום ההקמה.

להלן מידע על סעיפי ההון של חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2009 (בש"ח):

100,000	הון מניות ופרמיה
50,000	קרן הון בגין השקעה במניות
<u>150,000</u>	עודפים
300,000	

נניח כעת כי חברה א' רוכשת 20% נוספים מהמניות של חברה ב' תמורת 200,000 ש"ח.

שינויים בשיעורי ההחזקה התייחסות להסדרים מרובים כעסקה אחת

יתכנו מצבים שבהם חברה אם תאבד את השליטה בחברה הבת באמצעות שתי עסקאות או יותר.

במצבים אלו עולה השאלה האם יש להתייחס להסדרים מרובים אלו כעסקאות נפרדות או כעסקה אחת של איבוד שליטה. השאלה עולה מאחר שהטיפול החשבונאי שנקבע בתקן למקרה של איבוד שליטה המבוסס על תפיסה רעיונית של מימוש שונה בתכלית מהטיפול החשבונאי שנקבע בתקן לירידה בשיעור החזקה ללא איבוד שליטה. כפועל יוצא, יתכנו הבדלים משמעותיים בין מקרה שבו כל עסקה כאמור לעיל תטופל בנפרד או כולן תטופלנה כמקשה אחת.

שינויים בשיעורי ההחזקה התייחסות להסדרים מרובים כעסקה אחת

בהתאם לתקן, כדי לקבוע אם לטפל במספר הסדרים כעסקה אחת, יש לבחון את כל התנאים של ההסדרים ואת ההשפעות הכלכליות שלהם. התקן קובע כי אחד או יותר מהסימנים הבאים עשוי להצביע על כך שראוי לטפל בהסדרים המרובים כעסקה אחת:

- א. ההסדרים נקשרו באותו זמן תוך ראייה כוללת.
- ב. ההסדרים יוצרים עסקה אחת שתוכננה להשיג מטרה מסחרית כוללת.
- ג. ההתרחשות של הסדר אחד תלויה בהתרחשותו של הסדר אחר אחד לפחות.
- ד. הסדר אחד אינו מוצדק כלכלית, אם הוא נבחן בפני עצמו, אבל הוא מוצדק כלכלית כאשר בוחנים אותו יחד עם הסדרים אחרים. דוגמה לכך יכולה להיות כאשר מימוש אחד של מניות מתומחר מתחת למחיר השוק ותמחור זה מפוצה באמצעות מימוש עוקב שמתומחר מעל מחיר השוק.

התייחסות להסדרים מרובים כעסקה אחת המחשה - נלקח מתוך בחינת מועצה

חברה א' מחזיקה 60% מהון המניות של חברה ב'.
הון המניות של חברה ב' מורכב מ-100,000 מניות.

ביום 1 ביולי 2010 מוכרת חברה א' 5,000 מניות (5%) של חברה ב'.
ביום 31 בדצמבר 2010 מוכרת חברה א' 25,000 מניות (25%) נוספות של חברה ב'.

מהו הטיפול החשבונאי במידה ושני הסכמי מכירת המניות שבוצעו נקשרו תוך ראייה
כוללת עם אותו רוכש כבר ביום 1.7.10?

התייחסות להסדרים מרובים כעסקה אחת המחשה - נלקח מתוך בחינת מועצה (המשך)

במידה והסכמי מכירת המניות שבוצעו בימים 1.7.10 ו-31.12.10 נקשרו עם אותו רוכש כבר ביום 1.7.10 תוך ראייה כוללת:

לפי IFRS 10, סעיף 97, כאשר חברת האם מאבדת שליטה בחברה הבת באמצעות שתי עסקאות או יותר עולה השאלה האם יש להתייחס לעסקאות הללו כעסקאות נפרדות או כעסקה אחת של איבוד שליטה. על מנת להחליט בין חלופות הטיפול יש צורך לבחון את כל התנאים של העסקאות ואת המניעים הכלכליים שלהן.

מאחר ובמקרנו העסקאות נקשרו באותו מועד תוך ראייה כוללת יהיה צורך לטפל בשתי העסקאות כעסקה אחת של איבוד שליטה.

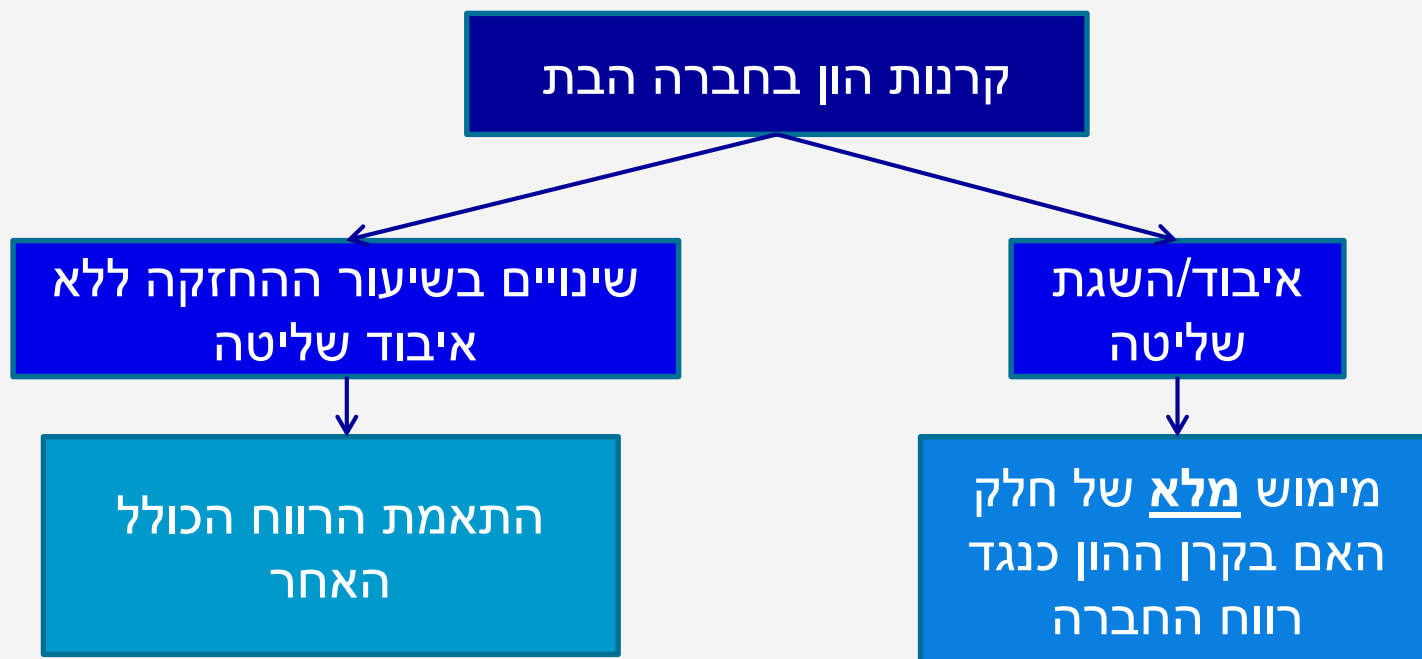
התייחסות להסדרים מרובים כעסקה אחת המחשה - נלקח מתוך בחינת מועצה (המשך)

מאחר ואיבוד שליטה מתרחש רק במועד אחד, יש לבחון מתי למעשה איבדה חברה א' שליטה בחברה ב' (הפסקת ייצוג בדירקטוריון, חברה א' עדיין יכולה לקבל החלטות מהותיות לבדה או שהיא נדרשת לקבל הסכמת הרוכשת).

לכן, במידה שהשליטה אבדה ביום 1.7.10, העסקה של מכירת 5,000 מניות תטופל כעסקה במישור התוצאתי ולא כעסקה הונית.

1. התייחסות להסדרים מרובים כעסקה אחת
נקודת המוצא היא החשש של התקן ממניפולציות וניהול רווחים ע"י ניצור גישת המימוש הרעיוני. באמצעות מימוש החזקה בשלבים, יכולה החברה לתזמן את מועד ההכרה ברווח הרעיוני.
2. שינוי בשיעור ההחזקה בחברה הבת ללא איבוד/השגת שליטה אשר נעשה לפי מחיר מניה נמוך מהספרים
מצב כזה קורה כאשר שווי השוק של החברה נמוך משווייה המאזני. במצב זה, הקרן ההונית עסקה עם הזשמ"ש תהיה בסימן הפוך. מהותית, מדובר במוניטין שלילי הנזקף להון.
3. דוחות סולו (ההשקעה בבת מטופלת לפי עלות)
בדוחות הסולו, הן גישת המימוש הרעיוני והן גישת הישות האחת לא מקבלות ביטוי. כל תנועה בחשבון בשקעה תירשם מול חשבון השקעה - כנגד מזומן ורווח הון יחסי (אם ירדנו בשיעור ההחזקה) או כנגד מזומן בלבד (אם עלינו בשיעור ההחזקה).

שינויים בשיעורי ההחזקה קרנות הון שהן רווח כולל אחר בחברה הבת

הפשרת רט"מים במקרה של שינויים בשיעור ההחזקה

השלכות קיימות של רט"מים
על שינויים בשיעורי החזקה

שינויים בשיעור ההחזקה
ללא איבוד שליטה

איבוד/השגת
שליטה

רט"מ DOWN

רט"מ UP

רט"מ DOWN

רט"מ UP

אין מימוש

מימוש יחסי

מימוש מלא

אין מימוש

דוגמה – נשמרת השליטה כאשר קיים רט"מ UP

חברה א' מחזיקה 60% מחברה ב' ממועד ההקמה.
ההון של חברה ב' הינו 100,000 ש"ח.
בשנת 2008 מכרה חברה ב' לחברה א' קרקע ברווח של 10,000 ש"ח.

נדרש:

- פקודת יומן לשנת 2009 תחת ההנחות הבאות:
- א. חברה א' רוכשת 5% נוספים מחברה ב' תמורת 50,000 ש"ח.
 - ב. חברה א' מוכרת 5% מחברה ב' תמורת 50,000 ש"ח.

רט"מ UP - איבוד/השגת שליטה

פקודת היומן בגין הרט"מ ב"ראייה מאוחדת" כאשר מאבדים שליטה:

	XXX	ח' מלאי/ר"ק
XXX		ז' נכס מס נדחה
	XXX	ז' זשמ"ש
XXX		ז' ח-ן השקעה

פקודת היומן בגין הרט"מ ב"ראייה מאוחדת" כאשר משיגים שליטה:

	XXX	ח' ח-ן השקעה
XXX		ז' מלאי/ר"ק
	XXX	ח' נכס מס נדחה
	XXX	ח' זשמ"ש

דוגמה א' – רט"מ UP (איבוד שליטה)

חברה א' מחזיקה 60% מחברה ב' ממועד ההקמה.
ההון של חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008 הינו 100,000 ש"ח ושווי
1,000,000 ש"ח.

בשנת 2008 מכרה חברה ב' קרקע לחברה א' ברווח של 10,000 ש"ח
(בהתעלם ממיסים).

$$\text{זשמ"ש} = 36,000 = (100,000 - 10,000) * 40\%$$

ביום 1 בינואר 2009 מוכרת חברה א' 20% מהון מניות חברה ב' תמורת
200,000 ש"ח (בהנחת התפלגות לינארית).

נדרש:

פקודות יומן לשנת 2009 בגין המכירה.

דוגמה ב' – רט"מ UP (רכישת שליטה)

חברה א' מחזיקה 40% מחברה ב' ממועד ההקמה.
ההון של חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2008 הינו 100,000 ש"ח ושווי
1,000,000 ש"ח.
בשנת 2008 מכרה חברה ב' קרקע לחברה א' ברווח של 10,000 ש"ח
(בהתעלם ממיסים).

ביום 1 בינואר 2009 רוכשת חברה א' 20% מהון מניות חברה ב' תמורת
200,000 ש"ח (הנחה – לא קיים מוניטין).

נדרש:

פקודות יומן לשנת 2009 בגין הרכישה.

רט"מ DOWN - איבוד/השגת שליטה (דרך הטיפול)

השגת שליטה:

מבטלים את חשבון ההשקעה שכולל יתרת רט"מ DOWN.
כתוצאה מכך, הרווח יגדל.

איבוד שליטה:

מזכים נכסים והתחייבויות בחברה הבת כפי שהם מופיעים במאוחד (בניכוי רט"מ) וזכויות שאינן מקנות שליטה כפי שמופיעים במאוחד (בניכוי רט"מ).
כתוצאה מכך, הרווח יגדל.

גרעון בזכויות שאינן מקנות שליטה

במצבים שבהם ההון של החברה הבת הופך להיות שלילי כתוצאה מהפסדים מתמשכים, יתכנו מקרים שבהם יתרת זכויות שאינן מקנות שליטה תהפוך להיות שלילית.

התקן נשען בנושא זה על תפיסת הישות האחת לפיה בעלי מניות הזשמ"ש מהווים חלק אינטגרלי מבעלי המניות של הקבוצה ולפיכך נדרשים לקחת את חלקם בכל הפסד שמתהווה בחברה הבת.

ביום 1 בינואר 2006 רכשה חברה א' 80% מהון המניות של חברה ב' תמורת 1,200,000 ש"ח, התמורה שולמה במזומן.

ההון של חברה ב' ליום הרכישה הסתכם ב- 1,000,000 ש"ח. נכון למועד הרכישה השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות המזוהים של חברה ב' תאם את ערכם בספרים. המדיניות החשבונאית של החברה הינה אי שיתוף הזשמ"ש במוניטין.

יתרת הרווח / (הפסד) של חברה ב' לשנים 2006 – 2009 הינה: (600,000 ש"ח), (350,000 ש"ח), (300,000 ש"ח) ו- (400,000 ש"ח), בהתאמה.

נדרש :

1. חשב מוניטין.
2. חשב את הזשמ"ש לתאריכים 31 בדצמבר 2008 ו- 2009 .

בהתאם לנתוני דוגמה א', נניח כעת שהמדיניות החשבונאית של החברה הינה שיתוף הזשמ"ש במוניטין.

נתונים נוספים:

השווי ההוגן של זכויות שאינן מקנות שליטה ליום הרכישה נאמד בסכום של 270,000 ש"ח.

בנתוני דוגמה ב', הנח כי ביום 1.1.10 חברה ב' נכנסה להליך של פירוק ומונה לה מפרק. כמו כן, נתון כי חברה א' חתומה על ערבויות כלפי הלוואות שחברה ב' לקחה מבנקים בסך של 200,000.

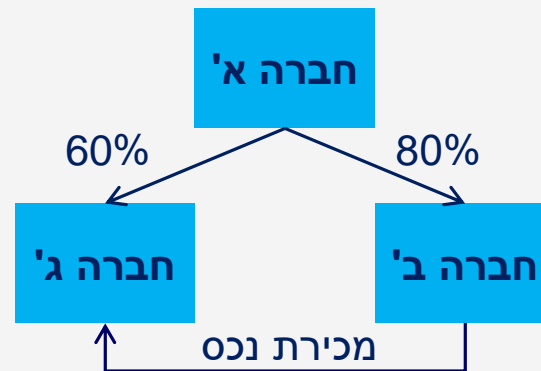
נדרש:

1. מהו הטיפול החשבונאי.
2. פתור את דוגמה ג' בהנתן וגובה הערבויות הנ"ל הוא 20,000 ש"ח.

עסקאות בין חברות בנות (אחיות)

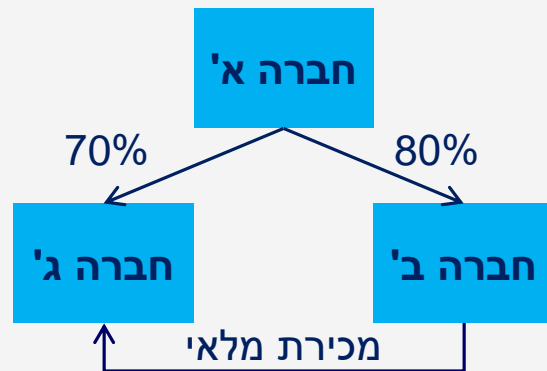
- העיקרון לפיו לצורך איחוד הדוחות הכספיים יש לבטל באופן מלא יתרות בין חברתיות ועסקאות בין חברתיות בתוך הקבוצה, חל גם כאשר העסקאות נעשות בין החברות הבנות לבין עצמן.
- נראה כי לאור הגישה שהוצגה לעיל, לפיה הזשמ"ש משתתף בביטול בהתאם למקור הרווח ואשר מבוססת על תפיסת הישות האחת, יש במקרים אלו לשתף את הזשמ"ש בהתאם לחלקו בחברה הבת המוכרת.

חברה א' מחזיקה בשיעור של 80% מהון המניות של חברה ב' ובשיעור של 60% מהון המניות של חברה ג'. חברה ב' מוכרת לחברה ג' נכס מסוים ברווח של 10,000 אלפי ש"ח.

יש לשתף את הזשמ"ש של חברה ב' בביטול, כלומר בסך של 2,000 אלפי ש"ח
($20\% * 10,000 =$).

חברה א' מחזיקה 80% מהון המניות של חברה ב' מיום ההקמה ו- 70% מהון המניות של חברה ג' מיום ההקמה.
ביום 30 בדצמבר 2008 חברה ב' מוכרת לחברה ג' מלאי תמורת 1,200 אלפי ש"ח, כאשר עלותו הינה 1,000 אלפי ש"ח.
שיעור מס חברות הינו 25%.

הנחות ליום 31 בדצמבר 2008:

- הון של חברה ב' – 100,000 ש"ח.
- הון של חברה ג' – 50,000 ש"ח.

נדרש:

1. רשום פקודת יומן בגין העסקה בשנת 2008, לצורך נייר העבודה לאיחוד.
2. לחשב זשמ"ש ליום 31 בדצמבר 2008.

דוגמה א' - הערות

- נשאלת השאלה מה היה קורה אם חברה א' הייתה מוכרת את כל השקעתה בחברה ב'?
אם חברה א' תמכור את המניות של חברה ב' ותרד משליטה, לא יתבצע מימוש של הרט"מ מאחר וחברה א' ממשיכה לשלוט על הנכס נשוא העסקה דרך חברה ג'.
- מה היה קורה אם חברה א' תמכור 10% מהון המניות של חברה ג'?
לא מפשרים חלק מהרט"מ מאחר וחברה א' ממשיכה לשלוט בחברה ג'.
- מה היה קורה אם חברה א' תמכור 25% מהון המניות של חברה ג'?
יורדים משליטה ולכן מפשרים את כל הרט"מ (זאת לאור תפיסת המימוש הרעיוני – מבטלים את כל ההשקעה ורוכשים מחדש 45%).